

LITT OM GULDFOREKOMSTENE VED EIDSVOLD

Arne Johan Olsen

Gruvelamper fra Gullverket i Eidsvoll. Foto: Burny Iversen

Så vidt man vet er Eidsvoll Gullverk det første sted i Norge hvor det ble utvunnet gull. I følge Keilhaug (1836) fant Ole Viborg kort tid før 1758 en liten stoff med gull "så stort som en grå ert", og i slutten av august 1758 ble det sprengt på det sted hvor gullet var funnet. Det ble funnet en druse med litt tynt bladgull, og denne stoffen ble sendt til hoffet i København, hvor det ble befalt at den oppdagede gullforekomst skulle settes i drift, og det skjedde med lite vellykket resultat.

Den første drift må ha vært på det sted som nå betegnes som Gamle-gruben eller Guldkiis-gruben, mens det i ettertid har vært drift i Brustad-gruben, Sanner-gruben, Græsli-gruben, Boshaugdalen-skjerp og Utsjø-gruben. Sistnevnte grube er den sydligste, og ligger i

Nes kommune. I et utdrag av bergmesterinberetningene for årene 1902-1903 om Brustad-gruben, står det at det ble utvunnet 62,559 kg fiint gull og 90,644 kg fiint sølv og 34.557,357 kg kobber. Men driften der tok slutt i 1907.

INGUs Årbok for 1923 er det gjengitt deler

av en artikkel som sekretær Brandt skrev i tidskriftet "Minerva" for År 1790, og det sies bl.a.: "I Året 1787 er der blottet en ny guldkisgang, strygende i Ø og V, ved et sted kaldet Utsøen, 1 1/4 miil fra grænselinien. Denne gang er den største, der nogen tid har været bearbejdet ved Guldverket, den har 1/2 til 3/4 dagters brede, reen kiis og tiltager i dybet. Deraf er en heel deel kiis udslaget, og ved en derpaa gjort prøve har hvert Centner slieg holdt 3/4 til 1 1/4 lod sølv og 4/5 til 1 lod guld". Det oppgitte innhold svarer i nåtidens mål til 240-320 gram gull per tonn masse, altså en særdeles rik forekomst. Da professor B. M. Keilhau i 1834 besøker gullverket sier han at den eneste grube som er kjent i egnen ved Utsjøen er en stor stoll øst for Dybdalsseter, drevet på en drøy kvartsgang nesten uten kiser og med strøkretning S 30 grader V. Han betviler at dette kan være den ovenfor omtalte grube, men på den annen side finner han det lite trolig at denne grube skulle være totalt glemt av egnens folk etter kort tids forløp (47 år). Etter en grundig prøvetaking og analyse utført av Foslie 1924, viser resultatet et inn-

hold av 25 gram sølv pr. tonn og mindre enn 1 gram gull per tonn i stollen øst for Dybdalseter. Dette stemmer dårlig overens med de resultater som står omtalt i sekretær Brandts artikkel i tidskriftet Minerva for År 1790, og da menes strøkretning og det oppgitte sølv og gull innhold på gangen. Det synes da nokså usikkert om disse grubene er identiske. I motsatt fall må den ene være en gjenfylt synke i området som ingen ennå har funnet. Synken kan umulig være særlig stor da man på den tiden brukte fyrsetningsmetoden for å sprengte fjell og med en tidsberegning på 3 sommerhalvår.

Det kan nevnes at det i Nes har gått gamle sagn om denne gruben, bl.a. at den skulle være igjenlukket på grunn av stridigheter mellom Sverige og Norge på denne tiden. Artikkelforfatteren vil komme med en liten påminnelse om at du etter å ha lest dette, får en rar følelse i magen, og kjenner trang til vannlating, så vil diagnosen være et snev av "gull-feber". Lykke til og god bedring!

REGNBUEEN Stenbutikk i OSLO

Kjempeutvalg av
vakre stener i alle regnbuens farver

- råstener
- lommestener
- smykkesten
- krystaller
- healingstener

Små og store gaver til deg selv og andre
Veiledning i bruk av sten.

Hver sten er unik og har sin særegne skjønnhet og kvalitet –
hver sten bringer opp en hemmelighet fra naturens dyp!

Åpent 10-17 (15) ons/tors 10-19

Vikaterrassen (like ved Nasjonalteateret) Tel. 22 55 77 99